

W. S. L. 1939

ZSIDÓ ÉLETÉRT

Kőrösy Kornél:

Ción mint eszme és mint valóság*

A zsidó Palesztina felépítése oly eszményi cél, melyet mindenkinek át kell éreznie, akiben él, mint a zsidóságot összekötő kapocs, a zsidó erkölcs tradíciója: az igazság, a szeretet és a béke ideálja. Be is látják már ezt a zsidóságnak mind szélesebb rétegei, sőt megértik sokan a keresztény vallások követői közül is. A zsidó tanítás ideáljai ma már az egész emberiség ideáljai is, ha időnként el is homályosodnak, min' szerencsétlenségünkre éppen napjainkban látjuk. Bár hiszünk abban, hogy az emberiség a tisztultabb erkölcsi felfogás irányában halad, mégis már az a tény, hogy ezek az ideálok ennyire elhomályosodhattak, kétségtelenné teszi, hogy *szükség van nemcsak a zsidóságra, hanem az egész emberiség szempontjából is egy olyan állandó központra, ahol azok tisztán ápolhatnának.*

Magyar hazánkat a nagy háború kimenetele által oly katasztrófális igazságtalanság érte, amilyenre a világtörténelemben kevés példa volt. Ezt senki jobban át nem érzi, ennek jóvátételét talán senki nem óhajtja melegebben, mint a magyar zsidók, éppen mert annyira tisztelik és keresik az igazságot. Azonban ehhez a csapáshoz, mely zsidó és keresztény magyart egyaránt ért, most hozzájárul a két zsidótörvény által egy második szörnyű csapás, mely minket zsidó vallású magyarokat ért egyedül, mely másodrangú polgárokká degradált bennünket és éppen a zsidó fiatalság itteni megélhetését majdnem lehetetlenné tette. A magyar zsidók most duplán szenvednek: egyszer mint magyarok, másszor mint zsidók. Mi ezért csak azt kívánjuk magyar hazánknak, hogy a külső revízióval együtt következék be a belső revízió is. Ellenzőt szeretnénk a szemünk elé tartani, hogy ne lássuk a keserű jelent, hogy csak a régi és jövődő nagy, szabadságot kívánó és szabadságot adó Magyarország legyen a szemünk előtt!

A szabadságharc korától a legutóbbi időkig a magyar zsidók nagy szabadságot élveztek. Az asszimiláció ezen korszakában a zsidó vallású magyarok nemzetük célkitűzéseivel, jó és rossz sorsával oly tökéletesen azonosultak, a rájuk háramló feladatokból úgy a békében, mint az országra kényszerített háboruban oly mértékben kivették részüket, mint kevés országban. Ezen idő alatt a magyar zsidóság hosszú sorát termelte ki magából a kitünő férfiaknak, akik tiszteletet teremtettek maguk iránt mindenki részéről, valláskülönbség nélkül. De ne gondoljunk csak az egyesekre: a magyar zsidóság a maga egészében — a szabadság légkörében levette magáról a gettóélet hibáit — a legnagyobb mértékben hozzájárult ahhoz a párját ritkító kulturális és gazdasági fejlődéshez, melyen hazája a kiegyezésből a világháborúig keresztülment. Mindez oly természetes volt, hogy nemhogy elképzelhetetlennek tartotta, hanem eszébe sem juthatott ezért bármilyen elismerést várnia. Amikor most mindezt összeállították — tudjuk,

* A MIEFHÖE-ben tartott előadás I. része. Félreértések elkerülésére meg kell jegyez-
nem, hogy előadásom kizárólag egyéni véleményemet fejezi ki.

Vis. dr. Friedmann J. önértékelés
VII. Művelőd. u. 55

936.405 - 3

hogy legutóbb is egy az egyetemről alig kikerült fiatalember állította össze — az adatok tömkelege miránk magunkra is a legnagyobb meglepetésként hatott. Végigtekintve a magyar zsidók által végzett munkán, mint magyarok és mint zsidók méltán érezhetünk büszkeséget, de nem hivatkozunk vele. Az összeállításnak egyetlen célja az volt, hogy azokat a magyar közvélemény elé tárva, azt jobb belátásra bírjuk és így segítsük elűzni az emberi lélek eltemetettnek hitt gonosz indulatait.

Azonban, mialatt így teljesen egybeforradtunk a magyar nemzet célkitűzéseiben az annak zömét alkotó keresztény vallásu magyarokkal, új hibába estünk. Sokan közülünk elvesztették kapcsolatukat a zsidóság örök eszményeivel, a zsidóság ama hivatásával, hogy azokat mind jobban elterjessze, mind mélyebben belevigye a világ minden népének lelkébe. Ez a folyamat annyira ment, hogy mikor 1900 körül az ősi Palesztina gondolat kezdetet ölteni, nálunk csak alig néhány lelkes fiatalember értette meg; bevallom, hogy magam is sokáig értelmetlenül álltam vele szemben. Sokan pedig, tévesen azt gondolván, hogy az ellentétben áll magyar nemzeti összetartozásuk érzésével, annyira mentek, hogy vétkes módon szembe helyezkedtek vele. Holott — Palesztina-gondolat mindenütt, így nálunk is megerősítvén a zsidók elveszőfélben lévő kapcsolatát saját erkölcsi tradíciójukkal, ezáltal megerősíti őket hivatásuk teljesítésében az egyes nemzeteken belül. Mit is mond a teljesen lehetetlen anti-palesztina állásponttal szemben a zsidó Szentföld gondolata, a pro Palesztina gondolat, melyet ma már az egész világon magáévá tett az egész zsidóság, sőt sok kiváló keresztény vallásu férfit is? *Nem kívánja senkitől sem, hogy szakítsa ki magát azon nemzet közösségéből, melyhez tartozik, de azt követeli, hogy hozzon áldozatot a palesztinai zsidó otthon felépítéséért és tegye lehetővé azoknak a kijutását, akik oda akarnak menni.* Csak azt kívánja, hogy azon a földön, ahol a zsidóság tiszta egyistenhite kialakult, alakuljon ki egy olyan zsidó központ, mely feladatának tekinti a zsidó tanítás tisztán való fenntartását, a zsidó szellemi tradíció ápolását. *Hogy legyen egy hely a világon, ahol azok, akikben eleven maradt a zsidó hagyomány és azt tovább akarják fejleszteni az emberiség haladásának érdekében, ezt szabadon megtehessek.*

*

Ebben kell látnunk a zsidó Szentföld gondolatának eszmei rugóját. Ehhez hozzájárul mint második, talán realisabb, de mindenesetre nagyon szomorú momentum, az a sok szörnyű szenvedés, melyen a zsidók ma annyifelé keresztülmennek. Ilyen sorscsapás a zsidókat hosszú évszázadok óta nem érte, és ilyen nagy területen egyidőben még sohasem. Ilyesmi néhány évtizeddel ezelőtt elképzelhetetlen volt, nemcsak a zsidóság, hanem az egész művelt emberiség számára is. A zsidók, különösen a fiatalok, bármennyire is ragaszkodnak szülőházjukhoz, kénytelenek onnan kivándorolni. De a bevándorlás elé majdnem minden ország oly korlátokat állít, hogy a félig kész Palesztinára kellett tekinteniük, *mint az egyetlen országra, mely nagy számban befogadta őket, melyben igazi otthont találhattak.* Gondoljuk el, *hogy mit jelentene ma az üldözött zsidóság részére egy teljesen kiépült Palesztina, és mit fog jelenteni ha, amitől Isten mentse meg a világot, a mai katasztrófa valamikor megismétlődne.*

Ne gondolják, hogy Palesztinának, mint menedékhelynek a gondolatát azért tettem második helyre, mert magamat eddig a percig megkímélt a sors a legrosszabbtól és mások szenvedései nem érintenének. Minden igazságtalanul szenvedő emberrel és közösséggel lelkem mélyéből együttérzek, különösen a ma annyit szenvedő zsidókkal, akik ugyanazért a meggyőződésükért szenvednek, mely az enyém is. Minden egyéni tragédiájukat úgy átérzem, mintha magamat érte volna. De Palesztinában elsősorban mégsem

az üldözött zsidók menedékhelyét látom, hanem a zsidó szellemi hagyomány fennmaradásának legnagyobb biztosítékát.

Utoljára hagytam a Palesztina gondolat harmadik komponensét, mert annak Magyarországon nem volt és nem is lehetett talaja: a zsidó nép összetartozásának érzését. Faji összetartozásról nem is beszélek, mert egyrészt a fajok — amint nemrég megpróbáltam kifejezni** — egy olyan magas kulturájú társadalomban, mely nem ismer különbséget gazdag és szegény, földműves és kereskedő, szellemi és testi munkás között mint örökéletani egységek nem léteznek; másrészt pedig mert az egyik nemzedék által a másíknak tradíció útján átadott vallásnak a biológiai átörökléshez semmi köze nincsen. De jól tudom, hogy a zsidó nemzeti érzés hatalmas hajtóereje Palesztina felépítésének, ha tőlem ez az érzés távol is áll. Bennünk, a régi idők embereiben egy a világ összes nemzeteit összefoglaló, nagy emberi közösség gondolata élt mint végső ideál; azon belül azonban avval a nemzettel voltunk összeforrrva, melynek multja és jövője iránti szeretetben nevelkedtünk. Én például, aki otthon, iskolában és barátaim körében rajongó magyar érzésben nevelkedtem, nem tudok más nemzeti összetartozást érezni mint a magyart. Ezért itt maradok, amíg csak lehet, és itt összeálltam azokkal akik minden tőlük telhetőt meg akarnak tenni, hogy befelé a magyar zsidóságban tartsák a lelket, létrehozzák különböző csoportjai között a megértést, enyhítsék a szenvedéseit, és kifelé küzdjenek a zsidó revízióért. *De ha kénytelen leszek kivándorolni, egyetlen vágyam hogy a Szentföldre juthassak.*

Én mind a három szempontot megértem, bár engemet a zsidó tanítás fenntartásának gondolata tett a zsidó Palesztina hívévé. Amióta Palesztina kérdésén gondolkodom, azt mondom, hogy minden zsidónak már ez okból is annak hívéül kell szegődnie. Ezt hirdetni fogom akkor is, ha minden igazságtalanságot mely a zsidóságot érte, jóvátettek.

** Egy a Budapesti Orvosi Kaszinóban tartott, megjelenő félben levő előadásban.

A hazai cionizmus köréből

30.000 sekel gyűlt össze Magyarországon, ennek alapján 10 delegátus fog a XXI. cionista kongresszusra utazni. Választást nem tartottak (a mai viszonyokra való tekintettel) hanem a pártok megegyeztek a következő delegátusokban:

Klál 4 dl: dr. Kahán Nison, (klál B.), dr. Braun Sándor és Weiss Farkas (klál A.), a negyedik pártonkivüli delegátus, dr. Miklós Gyula, a Szövetség elnöke; E. J. H. 3 dl: dr. Fodor Lajos Hatvan, Springmann Sámuel Budapest, Menachem Bader, Erec Izrael; Mizrachi 3 dl: Klein Ignác Budapest, Simon Mayer, Haifa, Mose Goldstein Tel-Aviv. A delegátusokhoz csatlakoznak a megfelelő számú pótdelegátusok, delegátusonként 2.

A M. C. SZ. vidéki titkára lett dr. Náthán Sándor érsekújvári ügyvéd, ki működését már meg is kezdte és jelenleg

egy kárpátaljai kivándorlási akció szervezésén fáradozik a helyszínen.

Herzl Tivadarnak ezidén Jahrzeitjét (Tammuss 20) kegyelettel és megindultsággal ülték meg az összes cionista közületek.

Dr. Laptos Tivadar, a Szövetség volt ügyvezető elnöke Erecből jelenleg itthon tartózkodik, magyarországi-palesztinai kapcsolatok körül tevékenykedik és az érdeklődőknek rendelkezésére áll.

Budapesten és környékén 400 ember dolgozik 42 mezőgazdasági hachsarában (szervezés alatt 12 hachsára). Tagjaik a Felvidékről és Kárpátaljáról az ottani súlyos viszonyok miatt Budapestre törekvő cionista ifjúságból kerülnek ki. Nemzsidó földbirtokosoknál is dolgoznak, akik megvannak elégedve munkájukkal.

A pesti izr. hitközség jelentése

I.

A Hitközség legutóbbi jelentése az 1938. évről kitünően megírt, szívhez és értelemhez szóló, történelmi értékű publikáció, amely arra akarja tanítani a magyar zsidó közösséget, hogy illuziók nélkül, de az életakaratóból merített cselekvő optimizmussal és elszánt céltudatossággal nézzon szembe a tényekkel és a viharos időkkel. Történelmi értékű ez a jelentés, mert megrendítő fordulatról szól. Kénytelen bevezetőben megemlékezni az 1938. XV. és az 1939. IV. törvénycikkekről, azaz első és a második zsidótörvényről. Már a múlthoz tartozik az a küzdelem, amelyet a Hitközség kifejtett a második zsidójavaslat ellen. A javaslat betervezése alkalmából deklarációt bocsájtott ki a Hitközség. 1938. dec. 19-én rendkívüli közgyűlés volt, amelyen ünnepélyes tiltakozó határozatot hoztak. Az év utolsó szombatján könyörgő istentisztelet volt. Az Országos Irodával, illetőleg az orthodox és status quo szövetséggel együttesen felterjesztés ment az országgyűlés mindkét házához. A Hitközség keretében megalakult a Társadalmi Munkabizottság (amelynek élén dr. Kőrösy Kornél, dr. Ribáry Géza, dr. Deutsch Ernő, dr. Görög Frigyes, Ligeti Pál, dr. Naményi Ernő és dr. Polgár György állanak), különféle propaganda füzeteket bocsájtott ki. A második Zsidótörvény felsőházi tárgyalása előtt a Hitközség még egy ünnepélyes deklarációt adott ki.

Az országgyűlési választások előtt a zsidó polgárnak igazolni kellett az 1867. év előtti magyarországi származást, a Hitközség anyakönyvi hivatala és önkéntes munkaerők segítségével 3—4 hét alatt 45.000 pesti zsidó választó megszerezte az igazolást.

II.

A magyar zsidóságra nehezedő rettenetes idők szükségessé teszik a magyar zsidóság szociális munkájának átfogó megszervezését. Erről mondja a hitközségi jelentés:

»Tisztába kellett jönnünk azzal, hogy a pályák egész sorozatának bezártáva módot kell teremteni hittestvéreink számára, hogy más foglalkozásokba rétegeződhessenek át és főként ipari és mezőgazdasági képzettséggel kell őket hozzásegítenünk ahhoz, hogy akár itt, akár másutt, külföldön új elhelyezkedést szerezhessenek.«

A Hitközség elnöke és főtitkára párisi és londoni útjaikon érintkezésbe léptek külföldi zsidó segélyegyesületekkel.

1939. január 1-ével megalakult a Magyar Izraeliták Pártfogó Irodája, amely a magyar zsidóság szociális ügyeit egységesen intézi. A végrehajtó bizottságban képviselőlet kapott a Magyar Cionista Szövetség is. Nagy gondot jelent a menekültek ellátása. Ezek részére a határmenteni barak készült, a letartóztatásba kerülők egyrésze számára, a pesti zsidó kórház mellett, menedékhelyt rendeztek be. A kisexisztenciák segítségére megalakult a Gazdasági Hitelszövetkezet, amelynek támogatását a külföld attól tette függővé, hogy a magyar zsidóság kellő módon részt vesz az intézmény megalapozásában.

Az Országos Statisztikai Tanács hozzájárult, hogy a zsidó hadviseltek ügyében meginduljanak az országos statisztikai munkálatok.

A Hitközség belső életéből megemlítené, hogy az 1939. szeptember 1-re hirtelen elrendelt középiskolai numerus klausus következtében a Hitközség fiú- és leány gimnáziumában két-két első osztály nyílik meg. Az egy-néhány évig szünetelt polgári iskola ismét megkezdí működését. A kórházátépítés munkálatai megindultak. — 1939. február 3-án a dohányutcai templomból kijövő közönségbe kézigránatot dobtak. A merénylők első fokozat már megkapták szigorú büntetésüket. — A márciusi közgyűlés újjáalakította a hitközségi előjáróságot. — A Hitközség üdvözölte a *Chevrát jennállásának 150 éves jubileuma alkalmából*. A jelentés kiemeli Szántó Jenő irodai alelnök eredményes munkáját és köszönti dr. Hevesi Simon vezető főrabbit abból az alkalomból, hogy amerikai tanulmányútján a Jewish Theological Seminary (Zsidó Theológiai Rabbiképző) díszdoktorává avatta, úgyszintén dr. Vázsonyi János volt képviselőt, aki a jelenlegi cikluson nem lépett föl.

A jelentés sajnálattal regisztrálja, hogy kormányrendelet folytán az egész felekezeti sajtó megszűnt.

A helyzet jellemzésére szolgál ez a két számadat: 2940 zsidó halt meg Pest területén és 4000 zsidó tért ki, közöttük hitközségi képviselői tagok is. Az elhunyt képviselőtestületi tagok között megemlíthjük dr. Oesterreicher Bélát, a magyar cionizmus egyik úttörőjét. A jelentés bevezetésének zárószavaiból kiemeljük a következőket:

Higyjünk és bizzunk abban, hogy a megpróbáltatások csak átmenetileg nehezdednek reánk és át fogjuk tudni menteni az aggodalomteljes jelent a jobb jövőbe, át fogjuk tudni menteni akkor, ha nem ölbetett kezekkel nézzük az eseményeket és ha el vagyunkelve azzal az akarattal, hogy cselekvő áldozatkészséggel segítségünk egymáson, áldozatképességünk minden megfeszítésével.

A XXI. cionista vilá kongresszus Genfben ül össze

Genf, július 30.

A 21. Cionista Vilá kongresszus megnyitása szerdán, augusztus 16-án este lesz. A kongresszust dr. Chaim Weizmann, a Cionista Világszervezet és a Jewish Agency elnökének beszéde nyitja meg. Ugyanezen ülés alkalmával az Executive egyik tagja a zsidó nép világhelyzetéről fog referátumot tartani.

Csütörtökön, augusztus 17-én ejtik meg a kongresszus elnökségi választásait. Ezután az exekutív egyik tagja a cionista mozgalom álláspontját ismerteti az angol kormánynak a Palesztina Fehér Könyvben leszögezett új politikájával szemben. Ugyanezen az ülésen kezdődik meg az általános vita az exekutív tevékenysége és a politikai kérdések fölött, amely augusztus 20-ig fog tartani. Augusztus 21-étől 25-ig nem lesznek plenáris ülések. Ezen napok alatt a delegátusok a különböző bizottságokban fognak dolgozni, ahol az exekutív illetékes reszortvezetői megtartják jelentéseiket. Az utolsó két kongresszus napon, tehát augusztus 27-én és 28-án a bizottságok betesznek javaslatukat a kongresszus plénumának, amely megszavazza azokat. A kongresszus ezután megválasztja az új exekutív, valamint a többi cionista intézmények vezetőit és vezetéségi tagjait.

*

Augusztus 30-án Weizmann elnök ünnepélyesen megnyitja a Jewish Agency ülésszakát, amely augusztus 31-én ér véget.

AZ ADRIÁTÓL A KÁRPATOKIG. A szélső jobboldali riporter Szarajevóban járva a legfontosabb eseménynek tartja azt, hogy a szefard-zsidók nem szeretik az askená-zsidókat és így az a különös eset áll elő, amit előtte a város polgármestere kihangsúlyozott: az egy zsidó vallásnak két temploma van. (Ez olyan bölcsesség, mintha egy kínai mandarin megállapítaná, hogy Budapesten a keresztény vallásnak hatféle temploma van, és azt is megállapítaná, hogy a Holló utcai román kápolnából Pesten kinéznek a Koháry-utcai templomba járó unitáriusok.) — Egy pártokivüli liberális hirtlap a Felvidékről irat riportokat, amelyeknek alapmotívuma: katasztrófa fenyegeti a Felvidék iparát és kereskedelmét az új revízió miatt (nem is említi, hogy zsidókról

van szó). Szóval mindenütt csak minket látnak. Kivagyunk választva. — olyan értelemben, ahogy a bánatosan cinikus héber-zsargon mondás tartja: »Ato bechar-tonu mikol ho-amim« (te kiválasztottál az összes népek közül) — Istenünk, mit vétettünk ellened.«

Dr. FRENKEL B. vallás tanár zsidó nevelőintézete.

Internátus fiúknak és leányoknak minden iskolatípus közelében. — Leánytovábbképző 14 évnél idősebbeknek.

XIV. Szabó József-utca 14.

Üdülő a Svábhegyen gyermekeknek és felnőtteknek. Subalpin klíma, közel 3000 négyszögöles ösparkban megnyílt. — Napközi üdülés és kisebb gyermekek részére idegennyelvű gyermekfoglalkoztatás
I. Béla király-ut 34. sz. Telefon: 165-170.

Alija és földvásárlás

Minél súlyosabb a zsidóságra nehezedő nyomás, minél sötétebb az egész szemhatárt beborító fellegek, annál mélyebb vágyódással és reménykedéssel fordulnak a zsidóság százezrei Erec Israel felé. Ezeket a reménysugarakat pedig nem török meg az angol kormány drákói szigorúságú intézkedései sem, mert a reménykedőknek, az épülő ország csodájában hívőknek serege érzi és tudja, hogy Erec Izrael körül új rend van kialakulóban, hogy a Jisur zsidósága megerősödve a küzdelemben, mind erősebb tényezővé válik annak a törekvésnek, amely zsidó kezekbe kívánja letenni a zsidóság sorsának intézését. A harc súlypontja politikai síkról a gazdasági küzdelem, az építőmunka síkjára helyeződik át; ennek a küzdelemnek pedig két fontos momentuma: a földvásárlás és bevándorlás. (Alija.)

Nem véletlen, hogy e két tétel így és ebben a sorrendben kerül egymás mellé; azt mondhatnók oksági viszony, ok és okozati összefüggés van a kettő között: a bevándorlás lehetőségét és mértékét egyedül a zsidóság által meghódítandó földterületeknek nagysága szabja meg.

Amikor tehát a magyarországi zsidóság közvetlenül érdekeltté lett a kivándorlás kérdésében, kötelességévé vált, hogy e kivándorlás lehetőségeinek megteremtésében is az eddigénél jóval nagyobb mértékben vegye ki a részét. Minden zsidónak tisztában kell lennie azzal, hogy a Keren Kayemeth minden négyzetméternyi térfoglalása újabb bevándorlási lehetőségeket teremt és hogy ez az egyedül mérvadó tényező az ország befogadóképességének meghatározásánál.

Itt válik tehát döntő jelentőségüvé a magyarországi zsidóság magatartása a Keren Kayemeth-tel szemben. Ebben a magatartásban kell annak a felismerésnek kifejezésre jutnia, hogy egyrészt a Keren Kayemeth iránti áldozatkészség nélkül nem kívánhat helyet az épülő országban ifjúsága számára, másrészt, hogy a Keren Kayemeth az egyetlen alap, amely ennek az új otthon-építésnek a lehetőségeit megteremti. Végre annyi évtized után, a magyarországi zsidóság nagy tömegeinek is a konstruktív építés útjára kell lépniök, fegyvelmezzetben bekapcsolódva abba a munkába, amelyet az egész világ zsidósága e cél érdekében kifejt. Győznie kell végre annak a belátásnak, amely a zsidóság széles rétegeit rávezeti arra a felismerésre, hogy ilyen nagy összefogást kívánó fe'adatok megoldása nem is várható helyi jelentőségű és a közösséggel kapcsolatot nem tartó, ilyenképpen tehát az erőket szétforgácsoló szervezetek útján. Meg kell szünnie végre annak a szellemnek, amely mindig külön utakon keresi a megoldást és amelynek végzetes tévedései és hibái nyilvánvalókká váltak a súlyos gondok napjaiban, amikor meg kellett ismernie a magárahagyatottság keserű érzését.

Mindezt szükségésnek tartjuk megírni abból az alkalomból, hogy a Keren Kayemeth hosszú idő után ismét birtokában van a perselygyűjtést lehetővé tevő belügyminiszteri engedélynek, melynek alapján a munka ország-szerte a legnagyobb lendülettel indul meg. A Keren Kayemeth szimbolikussá vált perselyei ismét elfoglalják méltó helyüket a zsidó otthonokban, hogy emlékeztessenek a sorsszerű összetartozás gondolatára és sorsközöségünk iránti kötelességeinkre.

Az amerikai zsidóság az angol kormány Fehér könyvére, annak megjelenését követő napon kevésbé ünnepélyes, azonban annál határozottabb és céltudatosabb választ adott. 250.000 dollárt utalt át a Keren Kayemeth jeruzsálemi főirodájának újabb földterületek sürgős megszerzésére. Ebben a tényben egyben kifejezésre is jutott az amerikai zsidóság állásfoglalása a helyesnek tartott, a követendő út tekintetében, amely e küzdelemben egyedül vezet célhoz.

A magyarországi zsidóságnak hasonló választ kellene adnia. Ugy érezzük,

hogy ez nem lehetetlen. Szakítva eddigi magatartásával, támogatnia kell minden anyagi erejének megfeszítésével a zsidó jövőendő építő alapjait. Nem lehet többé a kényelmes nemtörődömség, az érdektelenség álláspontjára helyezkedni; elmúltak azok az idők, amikor a Keren Kayemethet úgy lehetett támogatni, hogy ne érezzük meg; az idők súlya arra tanít bennünket, hogy adnunk kell áldozatot hozva, de boldogan és szeretettel. Ne tántorítsanak meg bennünket a fel-felröppenő rémhírek: a bevándorlás felfüggesztése, Palesztina politikai statusának megváltoztatása, Fehér könyv, parlamenti viták, demonstrációk: mind, mind politika csupán. A harcot a szürke hétköznapi valósága fogja eldönteni: a munka a földért és a földön.

A magyar zsidóság köréből

A KÜLFÖLD ÉS MI. Stern Samu hitközségi elnök, Eppler Sándor hitközségi főtitkárrel együtt párisi és londoni útjukon kapcsolatot kerestek a külföldi nagy zsidó szervezetekkel. Utjának eredményéről az elnök következő nyilatkozatot tette a sajtónak:

— »Azok közül a nagy szervezetek közül, melyek rendelkezésünkre fognak állni, mely hálával említem meg itt a Joint, Hicem, az Ica és az Ort nevét és ugyan-csak őszinte hálával emlékezem meg arról az előző fogadtatásról, amelyben többek között Párisban báró Rothschild Róbert, Sylvian Halff, dr. Maurice Tropicper, dr. Louis és Eduárd Oungre, Londonban pedig Lord Reading, lord Rothschild, Neville Laski, Sieff Israel és neje bennünket részesíteni szívesek voltak.

— Ezek után — az az üzenetem a magyar zsidóság számára, hogy e sulyos és nehéz napokban ne veszítsük el idegeinket, mindenki mutasson példát nyugalomban, türelemben és áldozatkészségben. Ha egymáson segítünk, rajtunk is fognak segíteni. Bizalmat és türelmet kérek, bármilyen sulyos csapások értek is bennünket, mert Isten velünk lesz és meg fog segíteni.«

DR. KÖRÖSY KORNÉL egyetemi tanárt a Magyar Zsidók Pro Palesztina Szövetségének elnökévé választották.

DR. HEVESI SIMON vezető főrabbi több havi amerikai tanulmányutjáról visszatérve a dohányuccai templomban rendkívül megindító szónoklatában rögzítette le utjának tanulságait.

GYERMEKNYARALTATÁS. A budapesti »Ujság« című napilap a zsidó gyermekek nyaraltatásáért akciót indított,

amely eddig is több, mint 20.000 pengőt eredményezett. Az akció lebonyolítására fölkérték az Izraelita Szünidei Gyermektelep Egyesületet. Az Iszgye, amelynek élén Lunczer Pál Chevrai elnökhelyettes és Galambos Jenő igazgató állanak, tudvalevőleg évtizedek óta munkálkodik ezen a téren.

DR. MIKLÓS GYULA a Cionista Szövetség elnöke palesztinai útján tapasztalatról igen instruktív előadást tartott a Szövetség Herzl termében nagy közönség előtt.

ÉLETTÉR. A régi zsidók nem ejtették ki Jézus nevét, mert évszázadokon keresztül e névvel kapcsolatban sok szenvedés sujtott rájuk. Ezt a név-tabut leküzdve Buber és Klausner a héber egyetem tanárai beállítottak a Nazaretit a zsidó történet keretébe, tárgyilagosan és tanulságosan. Ezt az analógiát kell felhozni arra, hogy zsidó körökben, zsidó dolgokkal kapcsolatban nem szeretik az »életter« kifejezést. Fájdalmas eseményekre emlékeztet. De ha lehámozzuk róla a tabu-gátlást, kiderül, hogy ugyanazt fejezi ki, mint a bibliai »Rechovot«, ahol egykor a patriárka ősei sok viszontagság után kutat ástak és kifejezték a reményüket, hogy szabad terük lesz és megélhetési lehetőségük. A zsidóság mai helyzetében Palesztina a Rechovot, a zsidó életter. Ha evvel a fogalommal összekötötték sok mindent, ami ellenkezik a bibliai erkölcsével, az ne bántson bennünket, hanem erősödjünk meg a szoltár szavaival: »Ők hadiszekerekkel, mások hadiménekkal jönnek, de mi Isten nevét hangoztatjuk, ők elbuknak és összeesnek, de mi főnnállunk és megmaradunk.«

Alija Bét

»Másodfokú ereci fölszállás«, — így nevezik az úgynevezett illegális kivándorlási mozgalmat. Illegális természetesen csak arab és angol szempontból. A zsidóság szemszögéből évezredeknek jogán megy az alijázó Erebe. Aki certifikátumot kap, annak bevándorlása »Alija Alef«, aki nem vár erre a formalításra, ez az »Alija Bét« utján jön. Különbözik is, amióta Anglia úgy szólván teljesen megtagadta a Balfour deklarációt, a jisuv azt tartja: most már igazán nincs törvénytelen alija. Magyarországon is indultak csoportok és szerencsésen partra értek. A kivándorlók között igen sok volt a kimondott kivándorló és menekülő, akinek számára Erec csak menedék, nem pedig olyan, akinek a palesztinai kivándorlás »alija«, azaz: emelkedés a galutból egy szabadabb és produktívabb zsidó világba.

Ez eddig nem volt baj, mert bízni kell abban a régi talmudi megállapításban: »Erec levegője okosít«, azaz a palesztinai környezetnek nagy aszsimiláló ereje van. Most azonban az angol hatóságok a **bevándorlási kvótába beleszámítják az illegálisokat**. Ez óvatosságra készítet. Meg kell tehát válogatni azokat, akik az Alija Bét utján mennek. A romantikát és az üzletet ki kell kapcsolni. Ellenben a palesztinai és a galuti szervezeteknek meg kell találniuk a kellő kontaktust, amelynek eredménye az legyen, hogy az Alija Bét utasai csak abban különböznek a certifikátumos utasoktól, hogy nagyobb számban vannak és így elősegítik jobban a palesztinai élet megszilárdítását és kiépítését.

*

Godard angol rendőrspektort az illegális bevándorlás támogatása miatt 2 évi hivatalvesztésre ítélték. Az ítélet kihirdetése után nagy zsidó tömeg szimpátiatüntetést rendezett mellette.

*

Idetartozik a következő palesztinai történetke:

Ismeretes az, hogy a legtöbb illegális alijázó Natanja közelében száll

partra, mert itt legkedvezőbbek a viszonyok, Natanjában volt egy angol rendőr, aki 1 font ellenében mindenkiket beengedett az országba. Egyszer egy kis hajó 103 »utast« hozott magával. Lefizették a rendőrnek a 103 fontot, de amikor megszámlálták a csoportot, kiderült, hogy 104-en vannak benne.

Erre a rendőr engedékenyen legyintett:

— Na, a 104-iket beengedem illegálisan!

*

Az alsóház július 13-i ülésén Macdonald gyarmatügyi miniszter nyilatkozott a Palesztina-kérdésben. Kijelentette, hogy az illegális bevándorlók nagy számára való tekintettel, a kormány a jövő évre megállapított bevándorlási certifikátókat nem fogja kiadni. A bejelentés kínos feltűnést keltett a parlamentben. A képviselők egymásután jelentkeztek szólásra és élesen tiltakoztak Macdonald nyilatkozata ellen. Hasonló tiltakozó hangnemben írnak a 14-én este Londonban megjelent lapok is.

A Jewish Agency exekutívéje, amint az alsóházi vitáról értesült, kommunikét tett közzé, amelyben a legélesebben tiltakozik a kormány terve ellen. A kommuniké hangsúlyozza, hogy ezek a menekültek, akik ma az egész világon egyedül Palesztinában kapnak menedékjogot, nem tekinthetők olyanoknak, akik a palesztinai angol kormányzat törvényei ellen vétének.

*

A Vaad Leumi, a palesztinai zsidó nemzeti tanács elhatározta, hogy kedden délután két órától éjfélig tartó sztrájkot rendel el, tiltakozásul a zsidó bevándorlás felfüggesztése ellen. A nemzeti tanács kiáltványban fordul az angol néphez, amelyben hevesen bírálja a tiltó intézkedést és arra hivatkozik, hogy az veszélyezteti a palesztinai gazdasági életet, mert megakadályozza a zsidó tőke bevándorlását is.

Rabbik házassága

Komoly kérdéssé lett a címben megnevezett probléma a magyar zsidóság belső életében. Egyre-másra kél a suttogás, száll a mende-monda szájról-szájra egyes fiatal rabbinék színésznői hajlamáról (nem művészi tehetségről, hanem a régi formákon és magát merészen túltevé viselkedésről van szó), másoknak sportlady-ségéről. Az meg egyenesen megdöbbenő, hogy itt is, ott is szó van arról, hogy egy-egy hitközségi közönsége egy szép napon arra ébred, hogy a rabbiné ott hagyta a férjét, vagy esetleg egyszerre csak azt hallják a hívek, hogy a rabbiné nem engedte be férjét a közös lakásba, hanem kidobta dolgait az utcára. Ha a Tiszavidékről a Dumántúlra egy diagonalist képzelünk, akkor az átló meztén több helyen időszerűek a főntebbi megállapítások. A központról ne is beszéljünk.

Vannak, akik ezt a jelenséget pletykaanyag szempontjából tekintik és ebből a tekintetből valóban nagyon érdekesek ezek a kis fejezetecskék a botránykrónikából. De vannak egyesek, akik finomkodva nézik a dolgot, azon az állásponton vannak, hogy ez tulajdonképpen magánügy. Pedig a precíz tapintatosság ebben az esetben bűn, vagy bűnrészesség. A finomkodó tanubizonyságot állít ki magáról, hogy nem is érdeklő a zsidóság erkölcsi világa, hogy elfelejti, hogy közösségünk belső erejének, vagy lezüllésének egyik tényezőjéről van szó ebben az esetben.

A szomorúságok betetőzése pedig az, hogy a rabbik egyik része — tisztelet a kivételnek — ebben a tekintetben szintén a finomkodás, a mindent megéjtés kényelmes álláspontjára helyezkedik.

Pedig: nem túlzás az a megállapítás, hogy egy neológ hitközségben nincs is szükség rabbira, ha viselkedése, egyénisége nem példaadó, nevelő hatású. Mivelhogy ez a megállapítás nagyon tág terjedelmű, egy negatívummal kell szűkíteni. Ott, ahol a rabbi viselt dolgai, családi élete, (ha nem szerencsétlenségről van szó, amiről nem tehet) az utca, közbeszéd tárgyává lett, a legnagyobb tehetést jelenti a hitközség, de az ország zsidóságának is erkölcsi költségvetésében. Mert a szertartási teendőket, amelyek nem orthodox hitközségekben ugysis meglehetősen szűk körre szorítkoznak, egész szépen elvezeti a samesz, vagy a sakter. A hitoktatáshoz sokkal olcsóbban kitűnő tanítókat lehet kapni. Ünnepi templomi-beszédek tartására a Rabbiképző szívesen küld szónokokat. Ellenben mindez nem pótolhatja egy derék, jószívű, vallásos, a vallástudományokkal foglalkozó papi lelkiületű, szociális érzésű rabbi működését. Mert az ilyen rabbi hitközségének áldása még akkor is, ha esetlegesen ellenfelei is vannak igazmondása, vagy céltudatossága miatt. Egy ilyen rabbi jelenlétével tanít és bátorít és lelkéből láthatatlan fluidum ömlik minden híve lelkébe akaratlanul is és ez a kontaktus életkérdés a zsidóság mai szomorú helyzetében. A rabbinének itt nagy szerepe jut!

A rabbikarnak magának kellene foglalkozni evvel a kérdéssel. A rabbiságnak kellene közhangulatot teremteni, amelynek erejénél fogva lehetetlenné válik erkölcsileg egy olyan fiatal kartárs, aki a rabbiságban csak egy megélhetést keres és így természetes, hogy sokszor oly nőt vesz el feleségül, aki csupán a fix fizetést nézi.

Ilyen dolgokról beszélni bizony fájdalmas, de nem beszélni róla és nem tenni ellene, véték. Véték elsősorban a rabbikar tekintélye ellen, Mert a hamis irányú szolidaritás rombol és destruál. Itt nem csak magánbajokról és bűnökről van szó, hanem a magyar zsidóközösség erkölcsi értékállományáról. Szodomában nem találtatott tíz igaz ember. Nálunk sem található egy minjonra való tíz rabbi, aki megindítana egy ilyen irányú javítási és javulási folyamatot?

A nemtörődömséggel, a finomkodással, az állásfoglalástól kényelemmel való húzódozással szemben ott áll a talmudi bölcsék régi tanítása: Ahol a chilul hásémről lehet szó, (ahol a zsidóság erkölcsi tőkéje forog kockán), ott nem kell tiszteletet adni a rabbinak, (a rabbinének sem), ha érdemtelen reá, ott a hamisan értelmezett kari összetartás igazán nincs helyén.

A mi zsidó életünk egyébiránt olyan strukturájú, hogy a rabbik ilyirányú akciójára utasítást egy világi fórum is, például: az országos iroda is adhatja.

Schnabel László: Üzenet

A fény kialszik, csupán mécs világít,
Szennyes orkán rázza ablakod,
Pogány szeleknek szárnya száll felettünk,
Hívókké lettünk, akik soha hittünk
És pogány lett az, ki csodára várt.

. . . Csodás hajnal nyílt szürke égíven
A kifáradtak új erőre lettek . . .
És csordultig teltek könnyekkel a lelkek,
Ki tegnap dalolt, ma halálra vár.

*

A látomások zűrzavara kábit
És ránk kacag a valóság a tél . . .
Tűzhelyünkön már tűz sem világít,
Csak szíve izzik annak, ki remél.

Testünk is reszket, lelkünk is ruhátlan
Csak a fájdalom öltött rá furcsa mezt
És szívünk gépje zakatolva perget
Áhítva várt új fenséges lemezt.

A szél dalol és szívünk gépje perget
Mi hajdan pár szent hitvallása volt . . .

Ma megfeszítve is szabad remélni,
Felhők között is szabad Napban élni,
Négy fal között széles pusztákra vágyani,
Megalázva is emelt fővel járni,
Roggyant lábakkal hegycsúcsokra vágyani,
Meggvesszőzve is megváltásra várni,
Kiszúrt szemekkel is az égre nézni,
Kitépett nyelvvel az Urat dicsérni,
Érezni teljét eljövő tavasznak,
Kik búval vetnek, örömmel aratnak.

*

De most még tél van, a fény sem világít
Szennyes orkán rázza ablakod,
Egyszer majd mégis felvirrad a reggel,
Ébredünk még mi dalos kikelettel
Kél csodás hajnal szürke égíven

A látomások új életre kelnek
És szent gyönyörrel telnek meg a lelkek
De most vihar zúg s hideg van, hideg

Fogd hát kezem, kis Testvérkém e télbe'
Állj mellém hittel, senkitől sem félve,
Amíg vihar zúg s felvirrad a reggel,
Csoportosulj Testvér a tieiddel,
Hogy ki ne hunyjon parázsló hited,
Ne késs hát, Testvérkém s jöjj mellém e télbe'
Mert künn vihar zúg s hideg van, hideg . . .

Józan szemmel

A CSEH 20%. A hivatalos statisztikus, a zsidó-törvény számadatainak forrása, Kovács Alajos dr. legutóbbi tanulmányában Kassa népességének fejlődésével foglalkozik. Megállapítja, hogy 1930-ban Kassán 11.195 izraelita közül 7079 vallotta magát zsidónak és így lerögzíti, hogy nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy a magyarság aránya 1930-ban 20% alá süllyedt, mert csak 2519 hiányzott a 20%-hoz. Ezzel a beállításal szemben egy felvidéki publicista, Korcsmáros Andor megállapítja, hogy ha az összes zsidókat kivesszük mint nemmagyarokat és az összes tótokat, ruténeket akkor is Kassán 26847 magyar volt és azok között csak 13–15 ezer vallotta magát nemmagyarnak, aminek következtében 20%-al járó jogok elvesztek. Tehát nem a zsidók okozták a 20%-os jogok elvesztését, hanem a cseh terror, amely zsidóra és magyarra ránehezedett, különösen akkor, ha az illető polgárt meg lehetett fenyegetni az államtól való függésével kapcsolatban. Nem is akarjuk eldönteni azt, hogy kinek van igaza, Kovács öméltóságának e, vagy Korcsmáros Andor urné? De az bizonyos, ha Korcsmáros ur így folytatja tovább, akkor nem igen lehet kilátása, hogy olyan karriert fusson be, mint Kovács öméltósága, legföljebb kovács lehet belőle, ha származása reudben van, de az már kétséges, hogy ilyen Beschreibung után lehet e italméresi engedéllyel felruházott — korcsmáros.

DISSZIMILÁCIÓ. A Volksbund vezetői között ott olvashatjuk a következő neveket a sok között: Halmosi-Hackstock, Fenyvesi-Ferstl, stb. Az egyik nacionalista lap felhördül ez ellen: hisz ez tiszta magyarellenes disszimiláció, hisz a megmagyarosodott nevű esetleg vitézi sorban levő apák fiai ismét német voltakot fitogtatják. Ha igaz a közmondás, hogy mindent megérteni annyit jelent, minit mindent megbocsátani (tout comprendre c'est tout pardonner) akkor ezt ugyan hazafias szempontból megbocsátani nem lehet, de általános világpolitikai szempontból meg lehet érteni, mert ez az eltévelygés tulajdonképpen csak lemásolása annak, amit hivatalos helyről tapasztalni lehet zsidókkal kapcsolatban. Hány hivata-

Express- és postajratok hetenként

TRIEST-ből és **VELENCÉ**-ből

Dalmáciába, Albániába, Görögországba, Törökországba, Egyiptomba, Palesztinába, Szíriába, Rhodosra, Fekete tengerre

Kitűnő ellátás. Mérsékelt részvételei díjak.

Felvilágosítás és prospektus:

ADRIATICA

Tengerhajózási R. T.

VII., Thököly ut 2. és IV., Váci utca 4.

és

Adriatica Forgalmi Iroda Kft.

V., Nador-u. 21. V., Szent István körút 4

TORONTO 1937

los publikációt olvassunk, amely elmondja nekünk, hogy Halmosi ezelőtt Herskovits volt, Fenyvesi pedig Friedmann. Ennek mintájára azt hisszük, hogy ha szabad zsidókkal szemben megállapítani Halmosi-Herskovits, Fenyvesi-Friedmann viszonylatot, akkor szabad az ilyesféle metamorfózis is: Halmosi-Hackstock, Fenyvesi-Ferstl, mert »aki bírja«, az nem tördök azzal, hogy a másikat ez az eljárás — »marja«. Ahol a gyengébbel szemben kényszer-disszimilálás van, ott el kell készülni arra, hogy önkéntes vagy dacos disszimiláció is lehetséges az erősebb oldalról. És tulajdonképpen nem nagyon nyilatkozott meg nálunk a magyar nacionalista aggodalom, amikor a disszimilálást hivatalosan is megkezdték a zsidókkal szemben, amikor megtudtuk Molnár Ferentől Vida Jenőig mindenkiről, hogy előbb hogy hívták, pedig ők igazán nem gondoltak disszimilációra. Reméljük, hogy a mostani ijedezés nacionalista körökben még nem késői bánat.

ÁRJÁSÍTÁS. Tudvalevő, hogy betiltották az összes színházi lapokat és revüket, amelyeket zsidók, vagy kitérték

szerkesztettek. Ez a reádszabály fájdalom ugyan, mert sok embert tett kenyérteleppé, de a zsidóság szempontjából nem jelent erkölcsi veszteséget, hisz mindig megbotránkozott minden komoly zsidó a léhaságokon, amely ezekben a publikációkban megnyilatkozott, mert tudta, hogy a bennük megírott minden malacsaót az egész zsidóság számlájára írják. A betiltás után megjelentek új, még pedig árjásított és dezinficiált színházi revük. A legismertebb közöttük a legutóbb balatonvidéki riportot közölt, amelyben Kenesét nem nagyon dicséri. Erre egy balatoni lap visszavág azzal, hogy Kenese nem reflektál az illető lap dicséretére, mert azt csak keresztény közönség látogatja. Szóval kiderül, hogy az árjásított és zsidó, illetőleg nemzsidó szempontból szagtalanított lapok is megkapják a zsidó jelzöt, mert ezzel a legjobban lehet operálni akár a kellemetlenül érintett egy miniszter, vagy (ezt csak a rim kedvéért mondjuk) — egy skribler.

LENAU, ÖH. A Turul valamelyik szakosztálya a magyar zenekar-ügyről tárgyalt az ismert, egyszerűen mindent elintéző, gátlásoktól mentes könnyedséggel intézkedni akaró módon. A felszólalók művészetpolitikájának alfája és omégája: a zsidókat ki kell szorítani eddigi működési helyükről. Egy felszólaló megtámadta a cigányzenészeket is. De ez ellen mindenki tiltakozott és megdicsérte őket, sokkal melegebben, mint ahogy Csokonai ír a toponári zsidó zenészekről és ahogy Petőfi siratja Rózsavölgyi Márk elhunytát. Valamikor Nikolaus Lenau a zsidóság szomorú sorsát ecsetelni akarván, leírta ezt a sort: Juden und Zigeuner. Szegény Lenau ha felébredt volna a Turulnak zeneművészeti gyülekezetére és hallhatta volna, hogy a cigány az még szalonképes, mert a szónokok zöme a cigányokkal sokkal közelebbi és meghittebb kapcsolatban érzi magát, mint a zsidókkal, akkor vajjon mit mondana? Bizonyára ezt: De gustibus... jó étvágyat!

Dannwig asszony és Macdonald párbaja

Angol lapok jelentése szerint a mandátum-bizottság legutóbbi ülésén a bizottság norvég tagja Dannwig asszony nekitámadt a gyarmatügyi miniszternek:

— Zsidó nemzeti otthont ígértek-e önök a zsidóknak Palesztinában? *Macdonald*: Természetesen. — *Dannwig*: Teljesíteni akarják önök ezt az ígéretet? — *Macdonald*: Igen, az összes rendelkezésünkre álló erőkkel. — *Dannwig*: És önök mégis azt javasolják, hogy a zsidók örökös kisebbség maradjanak Palesztinában és ne haladhassák meg a jöendő arab állam lakosságának egyharmadát. — *Macdonald*: Igen, de ez a zsidó kisebbség saját sorsának teljhatalmu irányítója lehet. — *Dannwig*: Én nem vagyok sem zsidónő, sem diplomatanő, mégis meg kell állapítanom, hogy az Ön feleletei értelmemet sértik. Ha megkérdezné az ucca egyszerű emberét, hogy mit jelent a zsidó nemzeti otthonnról szóló ígéret, a válasz a következőkép hangzana: Zsidó államot. Semmiféle jogi ügyeskedés nem tudná ezt a világos véleményt kiegyeztetni az önök javaslatával, hogy a zsidók örökös kiseb-

ség maradjanak egy arab állam keretein belül. Röviden: a Fehér Könyv összeegyeztethetetlen a mandátummal. — *Orts* hollandiai delegátus megjegyezte: Az az érzésünk, hogy az önök politikája az erőszaknak való behódolást jelenti. — *Dannwig*: Hány ezer emberük tartózkodik jelenleg Palesztinában? — *Macdonald*: Tizennyolcezer. — *Dannwig*: Mennyire becsüli ön az arab terrorista csapatok lélekszámát? — *Macdonald*: Két-háromezer emberre. — *Dannwig*: Azt akarja ön mondani, hogy az angol birodalom a maga tizennyolcezer katonájával nem tud végtetvetni háromezer ember terrorcselekményének, ha komolyan akarná ezt? — *Macdonald* válasza erre a kérdésre nem ismeretes.

*

A népszövetség állandó mandátum-bizottsága a Fehér Könyvvel kapcsolatban megállapította, hogy összeférhetetlen a mandátum szellemével és ezért nem tartja magát illetékesnek a kérdés tárgyalására és a népszövetségi tanács elé terjeszti a kérdést.

Magyar-zsidó segítő akció

— A pesti izr. hitközség közgyűlése —

A második zsidótörvény életbelépése óta most ült össze először közgyűlésre a Pesti Izr. Hitközség képviselőtestülete. **Stern Samu** m. kir. udvari tanácsos elnök megnyitóbeszédében megrendítő szavakkal adott kifejezést az egész felekezet mély gyászának, az új zsidótörvény életbeléptével bekövetkező súlyos megpróbáltatások felett.

Részletesen ismertette azokat a súlyos feladatokat, amelyek az új zsidótörvény folytán kenyerüket vesztő hitfelek és főként az ifjúság szociális megsegítése tekintetében a felekezetre hárulnak, majd beszámolt tárgyalásairól, meyleket a főtítkárral együtt Párisban és Londonban az ottani nagy zsidó szervezetekkel a magyar zsidóság megsegítése érdekében folytatott és jelentette, hogy úgy Párisban, mint Londonban külön magyar segítő bizottság van alakulóban az ottani számottevő tényezők részvételével.

— A párisi és londoni eredmények azonban — úgymond — tettekre és cselekedetekre köteleznek bennünket is a segítés terén; miért is ünnepélyes határozati javaslatot terjeszték a közgyűlés elé: utasítsa a közgyűlés a pesti izraelita hitközség elöljáróságát, hogy kezdeményezze és minden erkölcsi erejével mozgítsa elő oly magyar zsidó segítő akció indítását, amely a zsidó magyar társadalom hivatott intézményeként gondoskodik a zsidótörvény folytán kenyértelessé vált hittestvérek szociális megsegítéséről; hatalmazza fel a közgyűlés az elöljáróságot arra, hogy — példát adva az ország többi hitközségeinek, — saját tagjainak önkéntes áldozatkészségét e segítőakció javára a fennálló törvényes rendelkezések szemelött tartásával megmozgassa és a hitközség minden egyes áldozatképes tagjának önkéntes hozzájárulását e célra a tagok teherbíró készsége arányában biztosítsa; mondja ki a közgyűlés, mint a pesti zsidóság törvényes képviselője, hogy a pesti zsidóság ezt az áldozatot ünnepélyesen vállalja és egyetértő elhatározással felajánlja; végül küldje meg a közgyűlés ezt a határozatát az ország összes testvérhitközségeinek, hogy azok, e példát követve, szintén vegyék ki részüket az egyetemes magyar zsidóságra hárult bajok enyhítésében és veszedelmek orvoslásában.

Miután a közgyűlés tagjai ezt a határozati javaslatot egyhangu lelkesedéssel elfogadták, az elnök az egész felekezet mély háláját tolmácsolta a magyar országgyűlés mindama kiválóságai iránt, akik az állampolgári jog-egyenlőség elveinek védelmére szavukat felemelték, őszinte köszönetét fejezte ki továbbá mindama sajtóorgánumnak, melyek a jog és igazság szolgáltatásban feladatukat híven teljesítették.

A napirenden szereplő 1938. évi zárszámadást **Eppler Sándor** főtítkár ismertette, aki egyuttal beszámolt a Magyar Izraeliták Pártfogó Irodájának szociális működéséről és ennek keretében az ipari és mezőgazdasági átképzés munkájáról. Dr. **Gál Jenő** előterjesztésére ezután a közgyűlés köszönetet szavazott az elöljáróság gondos és önzetlen munkájáért. A napirend többi pontjának letárgyalása kapcsán, **Leszlauer Gyula**, dr. **Kahan Nison**, **Ripper Frigyes**, dr. **Klár Zoltán** és dr. **Politzer** Gusztáv felszólalása után egyhangulag elfogadták az **Eppler Sándor** főtítkár és dr. **Munkácsi Ernő** főügyész által előterjesztett javaslatokat. Végül a felekezet érdekében kifejtett érdemek alapján a képviselőtestület tagjává választották meg dr. **szántói Körösy Kornél** egyetemi rk. tanárt és dr. **Ribáry Géza** ügyvédet, majd dr. **Ribáry Gézát** a hitközség elöljáróságának tagjává, **Goldberger Henrik**, **Haas Árpád**, **Ripper Frigyes**, **Székely Mózes** és **Vajna József** képviselőtestületi tagokat pedig választmányi tagokká, míg **Braun Vilmos**, **Goldfinger Gábor**, **Halmos Gergely**, **Hoffmann Benedek**, **Holczer Sándor**, **Komját Ernő** és **László Béla** képviselőtestületi tagokat a számvizsgáló bizottság tagjaivá választották meg.

ALEF-BÉT

אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני

(Im eshkachék Jerusalajim tishkach jemi.)

A zsoldáros eme esküjét hangoztatták a palesztinai zsidóságnak nagy tüntetési alkalmából a Jisuv emberei. Többek között abban a templomi demonstrációban, amikor dr. Herzog palesztinai főrabbi tüntetően széttépte a szószéken a Fehér Könyvet. Az eskü a zsidóság lelkéből előtörő sóhaj: »Ha elfeledlek, Jeruzsálem, száradjon el a jobbam.« (A hozzáértők tudják, hogy a héber szövegben szójáték van, mert »tishkach« felejtést jelent, de kis változtatással »tikchas« száradást is és ezért van szembeállítva a felejtés az elszáradással.)

A huszonegyedik cionista kongresszusnak mostani jelvényén az esküre emelt kéz ismétli a zsoldáros esküt: »Im eshkachék Jerusalajim.« A kéz alatt fel van tüntetve a »21.« szám héber betűkkel.

ויעבול לעלות

(Vaja-pilu laalot.)

Ezt olvassuk a Tórában azokról, akik engedély nélkül akartak Kanaanba menni »előtörték a felmenésben.« A biblia szókincsnek milyen hajlékonysága, hogy amikor 3400 év után megint megostromolják Palesztinát a menekülők és az építeni akarók, a palesztinai héber sajtó nem akarja elismerni, hogy illegálisok, hanem úgy nevezik őket az ősrégi ige alapján: »mapilim« (előretörők.)

רק כך

(Rák kách.)

Néhány nap óta a házak, a kerítések falán Nagy-Palesztina térképe diszeleg, még pedig egészen különös kiegészítéssel. Déltől Északig szuronyos puska hatol keresztül rajta. A képet ez a felírás kíséri: Rák kách! Magyarul: csak is így (t. i.

hódítható meg). Sok helyen hatalmas »Ló« (Nem!) került a Rák-kách-os jelszó mellé. A békés hódítás hívei tiltakoztak a puska hiveinek felfogása ellen. És így tehát ugyanoly hadjárat folyik, mint amilyen régen Magyarországon is folyt, amikor az egyik párt »éljen«-ét a plakátokon »féljen«-né változtatták.

לֹא תִרְצַח

(Ló tirczach!)

»Ne ölj« cím alatt 130 kiváló zsidó személyiség kiáltványt intézett a jisuvhoz és különösen az ifjusághoz. A manifesztumban kijelentik az aláírók, hogy ártatlan araboknak a meggyilkolása csak arra szolgál, hogy az arab terroristák mellé álljon a békés arab lakosság is. Angoloknak a meggyilkolása pedig aláássa a cionizmus politikai pozícióját az angol nép körében és kockára teszi a világdemokráciák szimpátiáját a cionizmus iránt. Egy zsidónak egy másik zsidó által való meggyilkolása pedig fegyveres polgárháború vészjele és a jisuv rombadöntéséhez kell, hogy vezessen.

חוללי טריפות

(Zollelé teréfot.)

»Tréfli falók.« Ezt a nevet adták Jeruzsálemben a legszélsőbb orthodoxia képviselőinek. Akik pedig így megbotránkoztak, nem még tulzóbb orthodoxok voltak, hanem szélsőséges nacionalista ifjak, akik a multban az Agudat Jisrael, az ortodox-zsidó világszervezet irodáin ütöttek rajta és pozdorjává zúzták berendezésüket. Távozásuk előtt hatalmas betűkből összerótt felírással okolták meg látogatóikat: Pusztlujanak a tréfli-falók! Duschinski főrabbi és vezérkara voltak ugyanis az egyedüli zsidók, akik az angol király születése napján adott banketten — a főkormányzó rendezte — résztvettek. A jisuv többi része, vagyis az itteni zsidóság 99.9 százaléka, távolmaradt a hivatalos ünnepségektől. Nem kértek a főkormányzói lakomából, amelynek ilyenképpen az agudista főfőortodoxok voltak egyedüli »fogyasztói« és ezért kiérdemelték a »tréfli-falók« nevét.

Az angol parlamentben szöbakerült a zsidók letelepítése Déljudeában, a Négevben. Az erre vonatkozó interpellációra Macdonald a következőket mondotta:

Tudomásom van arról, hogy bebizonyosodott, miszerint a bizánci időben a telepítés létezett a Negevben, tulszás volna azonban azt állítani, hogy ez a terület a bizánci birodalom egyik legvirágzóbb tartománya volt. Távolról sincs kizárva annak a lehetősége, hogy ezen a területeken menekülteket telepítsenek le.

Oliver-Lampson képviselő pedig Transzjordániáról interpellált következőképpen:

Emlékszik-e a miniszter elődjének azon kijelentésére, amelyet a Népszövetség előtt tett, amely szerint Transzjordániában azonnal le lehet telepíteni százezer családot? Nem áll-e szándékában ennek megfelelően felelni a transzjordániai bevándorlók számát?

A felelet ez volt:

Tudomásom van elődöm szóbanforgó nyilatkozatáról. Szükségesnek tartom rámutatni arra, hogy a transzjordániai telepítést és országfejlesztés lehetőségeit azután megvizsgálta a felosztási bizottság, amely kijelentette, hogy az ország nem képes további nagyobb mezőgazdasági lakosságot befogadni.

ראשון לציון

(Rishon Le-cijon).

»Cion elseje« így nevezik Palesztina szefardjainak országos főabbiját. Most hunyt el Rabbi Jacob Méir, az országos chacham és helyére választották Tel-Aviv szefárd rabbiját: Méir Uziélt. A beiktatás sajátos ceremonia között folyt le a rabbi Jochanan ben Zakkai templomában.

Uziel az emelvényre lépve levetette közrabbi palástját és Herzog, az askenáz országos-rabbi átadta neki a főrabbi palástot és a főrabbi főveget, nemkülönbön a diszövet, amit mostanáig rabbi Jákob Méir hordott. Mig a ceremónia tartott, vallásos dalokat énekelt a kórus és a beöltöztetett új országos főabbtit — tapssal fogadta a templom közönsége.

ROOSEVELT elnök meghívta öszre Amerikába a most ülésezett eviani konferencia tagjait.

A török-francia egyezmény a pánarab mozgalmat hátbatámadta. Törökországnak is lesz beleszólása abba, hogy a szomszédságában ne alakuljon egy nagy arab birodalom. Ez a körülmény Palesztina jövődö helyzetére is nagy hatással lesz. A történeti fordulat igen érzékenyen érinti Szaudia-Arábia királyát, Ibn Szaudot, akinek mint az arab szenthelyek birtokosának ambíciója, hogy az egész arab világnak kalifája legyen. Így magyarázható, hogy a demokráciák befolyása alá került Törökországgal szemben Ibn Szaud, aki eddig Olaszországgal kacérkodott, az elmúlt években is, valahányszor pénzt akart kicsikarni Angliától, most követe utján egyenesen Hitlerhez fordult. Az angol lapok részleteket is közöltek a kölcsönös feltételekről. Most pedig az a hír érkezik, hogy tárgyalásaikból nem lett semmi. Uglálszik megkapta a pénzt megint Angliától. Az egész szituációt egyébiránt egy palesztinai napilap következőképpen karrikirozza ki. Hitler szemben ül a kefiás arabbal, az asztalon párolog a békés tárgyalások keleti szimbóluma, a fekete-kávé. »Vezessék be a szemiták között az antiszemítizmust« — ajánlja Hitler az arabnak . . .

Innen-onnan

A HOLLAND gazdasági minisztérium osztályigazgatóját, dr. Hirschfeldet a német államfő kitüntette. Külföldi zsidó lapok sajnálattal állapítják meg, hogy nem utasította vissza a kitüntetést. — BOLIVIA első chilei követévé dr. Cochent nevezte ki, aki Boliviának egyik legkiválóbb diplomatája. — MOSZKVBAN. Solem Alechem kiállítás rendeztek, és bemutatták azokat a szindarabokat, amelyeket a moszkvai zsidó állami színházban adtak elő. — VARSÓBAN van egy kórház, amelyet a zsidók pénzből építettek és tartottak fönn. Az amerikai Joint nagy összeggel járult fenntartásához. Néhány évvel ezelőtt a városi tanács vette át a kórház vezetését és egynéhány év alatt 90%-ban árjaizálta az egész kórházat.

Egy év Evianból

1938. júliusában gyűlt össze Roosevelt amerikai elnök felhívására Evianban a menekültek ügyének megtárgyalására egy államközi bizottság, amelyet azóta az eviani konferencia néven ismernek. A konferencia nagy hangoskodással indult meg és az ellenkező hatást váltotta ki. 1938. augusztus 1-én megkezdte az eviani iroda a működését, illetőleg létét és még ugyanabban a hónapban Görögország, Franciaország, Chile, Északrhodesia, Finnország, Portugália megszigorította a menekültek bevándorlását. A következő hónapokban az összes államok a világon, kivétel nélkül hoztak ilyen intézkedést. A múlt évben Evian 300.000 emigránsról beszélt, azóta megduplázódott a szerencsétlenek száma. Most, július 19-én ismét összeült a bizottság. Az elnöki tisztséget ez alkalommal is Lord *Wintherton*, a bizottság állandó elnöke töltötte be, de az egyes üléseken felváltva elnököltek többek között *Myron C. Taylor*, Roosevelt személyes követe és *Henry Berenger* szenátor, Franciaország képviselője.

Az egyes ülésekről nem adnak ki részletesebb közlést, de azt közölték a nyilvánossággal, hogy a menekültügyi problémával magánjellegű segítőszervezetek megbirkózni nem tudnak és így szükséges, hogy a konferencián résztvevő 37 állam gondoskodjék a pénzösszegek felhajtásáról.

*

Az asszimilánsok ama reménye, hogy Evian fölöslegessé teszi majd Palesztinát — szappanbuborékká vált.

SZENICZEI SAVUOT Dr. Hajdu Miklós hitközségi előjáró ilyen című műve, amely feldolgozza a Hönig-Honig-Back családok ősenek 1739. Savuot ünnepén Szeniczen szenvedett vértanúságát, a magyar zsidó közönség körében rendkívül tetszést aratott emelkedett stílusával, szívhöz szóló hangulatot, kitartást példázó történeti légkört teremtő művészetével. Dr. Pap (Pfeifer) Izsák a tudós monori főrabbi a Múlt és Jövőben, vele kapcsolatban magas szárnyalású fejtegetésben elmélkedik a zsidó lélek érzésvilágáról.

A zsidó kultúra ünnepe

A palesztinai jisuv nagy tisztelettel megemlékezett arról, hogy a stockholmi főrabbi, dr. Ehrenpreis a cionizmus ideológiájának egyik kiválósága, Achad Haam egykori irodalmi ellenfele, a jeruzsálemi héber egyetem támogatója, akinek a berni perben tett kijelentései alapján a svájci bíróság kijelentette, hogy Cion bölcseinek jegyzőkönyve közönséges hamisítvány, 70 éves lett. — Ugyancsak 70 éves jubileumát ünnepelték dr. Heinrich Löwe professzornak, aki a berlini egyetemi könyvtár vezetője volt, teljesen valástalan családból származott, a cionizmus útján lett újra zsidóvá, a jeruzsálemi egyetemi könyvtárnak 100.000 kötetet gyűjtött, Palesztinába költözködött és a tel-avivi városi könyvtárat alapította meg.

„Visszatérnek gyermekeid“

A napokban Párisban elhunyt Josef Roth a Hiob című regény szerzője. Zsidónak született, majd áttért, szigorúan katolikus hívő lett, irodalmi működésében pedig mindenkor a zsidóság iránti rokonszenve nyilatkozott meg. Emigrálnia kellett és zsidó köröknél talált menedéket.

A palesztinai Haarec című napilapban Saul Csernichovszky költő melegen elparentál egy emigrációból Palesztinába menekült nagy orosz költőt és elmondja róla, hogy a zsidóság iránt nagy szeretettel viselkedett, a modern zsidó költészetből orosz nyelvű antológiát szerkesztett. Egyszersmind elárulja, hogy unokája volt ama Blafmann nevű orosz zsidónak, aki talmudikus jártassága dacára kitért, aljas denuncians lett a zsidósággal szemben, Minszkben görögkeleti papképzői tanárként halt meg. Az unoka jóvátette nagyapja bűnét.

Tabla, tükrövegek és tükrök

IFJ. WEISS GYULA

tábla és tükröveg nagykereskedőnél

Budapest, V., Vadász-u. 29.

Telefon : 110—114.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: **Brody József** VI. Izabella-utca 68/b.
Neuwald Illés Utódai könyvnyomda, Bpest, VIII., Üllői-ut 48.